

ملاحظات اخلاقی در مدیریت پروژه‌های تحقیقاتی بخش سلامت غلامرضا روشندل*

مرکز تحقیقات گوارش و کبد گلستان، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

پروژه‌های تحقیقاتی بخش سلامت با هدف حل مشکلات مربوط به حوزه سلامت طراحی و اجرا می‌شوند. معیار نهایی موثر بوده و عملکرد صحیح در این پروژه‌ها، کمک به ارتقای سلامت در جامعه می‌باشد. مدیریت صحیح این پروژه‌ها بر اساس دانش مدیریت پروژه می‌تواند نقش کلیدی در تحقق این هدف داشته باشد. استفاده از دانش حرفه مدیریت پروژه می‌تواند به بهبود کنترل منابع مالی، فیزیکی و انسانی در پروژه‌ها کمک کند. مدیریت علمی پروژه‌های تحقیقاتی در بخش سلامت می‌تواند منجر به تولید مستندات و شواهد دقیق و معتبر شده و در نتیجه تضمین کننده تحقق هدف نهایی این پروژه‌ها یعنی ارتقای سلامت در جامعه شود. همانند سایر حوزه‌ها و فعالیت‌های بخش سلامت، در مدیریت پروژه‌های تحقیقاتی این بخش نیز باید ملاحظات اخلاقی به دقت رعایت شوند. در این مقاله ما قصد داریم با ادغام اصول اخلاق پزشکی و کدهای اخلاقی موسسه مدیریت پروژه، در مورد ملاحظات اخلاقی در مدیریت پروژه‌های تحقیقاتی مرتبط با سلامت بحث نماییم. به‌طور کلی اصول اخلاقی زیر باید توسط مدیران پروژه‌های تحقیقاتی مرتبط با سلامت مورد توجه قرار گیرند: احترام به افراد و سازمانها، سود رساندن، ضرر نرساندن، احساس مسولیت، عدالت، انصاف و صداقت. همانند سایر پروژه‌ها، چرخه پروژه‌های تحقیقاتی مرتبط با سلامت نیز شامل پنج مرحله می‌باشد که این مراحل عبارتند از: مرحله آغازین، برنامه ریزی، اجرا، نظارت، ارزیابی و مرحله پایانی. مدیران پروژه‌های تحقیقاتی مرتبط با سلامت ممکن است در هر یک از مراحل یک پروژه با چالشهای اخلاقی مواجه شده و باید توانایی مناسب برای حل این چالشها را داشته باشند.

در مرحله آغازین، مدیران پروژه باید به همه ذینفعان توجه داشته باشند. هرگونه انحراف از اهداف تعیین شده از نظر اخلاقی پذیرفته شده نیست. همه انتظارات سازمان باید بطور شفاف مشخص شود. یکی از چالشهای غیر اخلاقی در مرحله برنامه ریزی، پنهان کاری و مخفی کردن واقعیات است. مدیران پروژه‌های تحقیقاتی باید مسولیت کلیه تصمیمات و اقدامات خود را بپذیرند. دروغ گفتن، ارائه اطلاعات نادرست و یا جعل کردن اطلاعات نیز از جمله اقدامات غیر اخلاقی هستند که مدیران پروژه باید در مراحل آغازین و برنامه ریزی هر طرح به آنها توجه داشته و از آنها دوری کنند. چالشهای اخلاقی مهم در مرحله اجرایی پروژه عبارتند از: جمع آوری اطلاعات نادرست یا ناقص بصورت عمدی و یا غیرعمدی. هرگونه انحراف و تغییر در اهداف و روش اجرای اولیه پروژه باید با اجازه ذینفعان و مسولین پروژه تحقیقاتی صورت گیرد. در این مرحله باید به زارداری و حفظ اسرار سازمان و تک تک افراد بخصوص سوژه‌های پژوهش توجه ویژه شود. باید به حقوق سوژه‌های پژوهش و همچنین همکاران اجرایی پروژه تحقیقاتی احترام گذاشته شود. مدیران پروژه‌های تحقیقاتی باید با سوژه‌های پژوهش، تیم همکاران پروژه و همچنین ذینفعان پروژه رفتار مناسب و شایسته داشته باشند. یکی از مهمترین چالشهای اخلاقی مدیران پروژه‌های تحقیقاتی در مراحل نظارت، ارزیابی و پایانی، ارائه گزارشها و اطلاعات نادرست می‌باشد. مدیر پروژه باید همه اطلاعات مورد نیاز ذینفعان پروژه را بطور صحیح در اختیار آنها قرار دهد. باید به این نکته توجه کنند که فقط از داده‌های معتبر برای تهیه گزارش و اطلاع رسانی استفاده کنند. مدیران پروژه‌های تحقیقاتی مرتبط با سلامت باید همه نتایج خوب، بد، مثبت و منفی را گزارش نمایند. گزارش نکردن عامدانه نتایج بد یا منفی یکی از رفتارهای غیر اخلاقی مهم در این مرحله می‌باشد. همچنین گزارش غیرواقعی بودجه و هزینه‌ها نیز یکی از چالشهای اخلاقی در مرحله پایانی پروژه می‌باشد که مدیران پروژه باید به آن توجه داشته و از آن خودداری نمایند.

واژگان کلیدی: ملاحظات اخلاقی، چالشهای اخلاقی، حوزه سلامت

* Email: roshandel_md@yahoo.com